

reszczuka przy użyciu drogiego podłoża mięsno-agarowo-surowiczego.

Dalsze próby objęły przygotowanie na nowej pożywce antygeny różycowego żywego do uodparniania 25 koni używanych do produkcji surowicy przeciwróżycowej. Zwierzęta powyższe znosiły podawany antygen dobrze, lepiej niż antygen wyprodukowany na bulionie z mięsa końskiego. Mianowanie surowic otrzymanych od tych koni wykazało, że stosowanie antygeny na podłożu „HG” do hyperimmunizacji międzyupustowej nie dopuszcza do spadku miana w tym samym stopniu co antygen produkowany na pożywce mięsnej i stale dotychczas używany.

Próby terenowe użycia u świń szczepionki Stauba przygotowanej na nowym podłożu zostały przeprowadzone na 5.059 sztukach świń w Gdańskim Okręgowym Przedsiębiorstwie Obrotu Zwierzętami Rzeźnymi; świnię zniosły szczepienia bez szkody i różycy wśród nich nie obserwowano.

W oparciu o całość powyższych badań autorzy sądzą, że nowa pożywka z hydrolizatem grochu jako pozwalająca na oszczędzenie znacznej ilości mięsa i tania zasługuje na szerokie przebadanie laboratoryjne i produkcyjne,

Piśmiennictwo

1) Jaskólski H., Grudzień Cz., Lipiński W.: Półsyntheticzne podłoże płynne do produkcji antygeny różycowej oraz niezadliwej kultury różycowej. *Med. Wet.* 1957, s. 677. 2) Drwałowski Zakłady Przemysłu Bioweterynaryjnego — Sposób otrzymywania podłoża do hodowli bakterii. *Urząd Patentowy PR. Opis Patentowy Nr 41306*, Kl. 30 h. 14 z dnia 21 XI 1958 roku. 3) Hirschfeld L.: *Immunologia ogólna*. Czytelnik 1948, s. 535. 4) Tereszczuk St.: Doświadczenia nad przedłużeniem terminu ważności oraz podniesieniem wartości uodparniającej szczepionki Stauba. *Med. Wet.* 1957, s. 193. 5) Kazancowa N. W. i Bryzgunowa W.: *Obvt izgotowlenija formoi wakinny roży świnej na gorochowohidroliznoj sriedie*. *Trudy Gos. Naucz. — Kontr. Inst. Wiet. Priep. T. IV, 1953, s. 416.*

ADAM CZARNOWSKI

Zakaźne zapalenie wątroby u lisów hodowlanych na terenie województwa gdańskiego

Wojewódzki Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gdańsku
Kierownik: dr ADAM CZARNOWSKI

Wraz z rozpoczęciem hodowli lisów w woj. gdańskim w 1946 r. pojawiła się wśród nich choroba zakaźna wywołana przez zarazek przesykalny, zwana wówczas „mózgówką”, a określana obecnie jako zakaźne zapalenie wątroby lub też jako choroba Rubartha.

Choroba ta nieznaną w Polsce do drugiej wojny światowej była opisywana przez Greena w Ameryce w 1929 r. przez Lewaditiego we Francji w 1930 r., przez Kiur-Muratowa w Związku Radzieckim w 1933 r., przez Schoopa w Niemczech w 1936 r. Autorzy ci stwierdzają, że powoduje ona duże straty w hodowli lisów, dochodzące do 80% pogłowia, a sztuki które przechorowały pozostają nosicielami zarazka.

6) Matwiejew W. S.: *Gorochowohidroliznyje sriedy dla prozwodstwa niekotorowych biopreparatow.* — *Trudy Gos. Naucz. Kontr. Inst. Wiet. Priep. T. IV, 1953, s. 418.*

РОГИНСКИ З., ГРОДЗКИ Е., ЗАЙФЕРТОВА Я.

ПОПЫТКИ ОЦЕНКИ ВАКЦИНЫ ШТОБА ПРОТИВ РОЖИ СВИНЕЙ ПРИГОТОВЛЕННОЙ НА ГОРОХОВОГИДРОЛИЗНОЙ СРЕДЕ

Содержание

Авторы исследовали на мышах и свиньях вакцину Штоба приготовленную на гороховогидролитической среде в сравнении с той же вакциной на применяемой сейчас мясоагаровосывороточной среде.

Полученные успешные результаты показывают, что новая среда заслуживает дальнейшей разработки в производственных условиях.

ROGIŃSKI Z., GRODZKI E., ZAJFERTOWA J.

ATTEMPTS OF THE EVALUATION OF THE VALUE OF THE AVIRULENT CULTURE OF STAUB'S STRAIN OF ERYSIPELOTHRIX RHUSIOPATHIAE PRODUCED ON THE MEDIUM WITH THE HYDROLISATE OF PEA

Summary

The authors studied the influence of the medium prepared on the hydrolisat of pea („HG” and „HGS”) on the immunizing properties of Staub's vaccine produced on this medium. The experiments were conducted on mice and pigs. The experiments, particularly those conducted on pigs gave encouraging results (the 23 days vaccine on the medium GH conferred to pigs immunity of 3 months duration. The authors taking into consideration the low cost of the production of the new medium propose further laboratory and field studies.

zwierząt jaki odbywa się przy kupnie i sprzedaży, przekazywaniu na wychów, pożyczaniu samców do krycia i noszenia samic do kopulacji w okresie rui, sprzyja szerzeniu się tej choroby. W ostatnich latach jednak nie obserwuje się na terenie woj. gdańskiego enzootii zakaźnego zapalenia wątroby lisów. Niemniej jednak w różnych hodowlach nie mających ze sobą kontaktu stwierdza się tę chorobę. Straty są tylko pozornie niezbyt duże, ponieważ w różnych odstępach czasu padają pojedyncze sztuki, do czego właściciel często nie przywiązuje większej wagi, uważając że przypadki te spowodowane są przez intoksykację lub inne schorzenia. Padłe lisy są najczęściej niszczone przez hodowców na miejscu, a niewielki tylko procent dociera do pracowni rozpoznawczej i jest ujęty w statystyce. W zestawieniu Pracowni Chorób Zwierząt Futerkowych W.Z.H.W. w Gdańsku, na podstawie wykonanych badań, zakaźne zapalenie wątroby lisów zajmuje pod względem ilościowym drugie miejsce w statystyce chorób zakaźnych (tab. 1).

Tabela 1

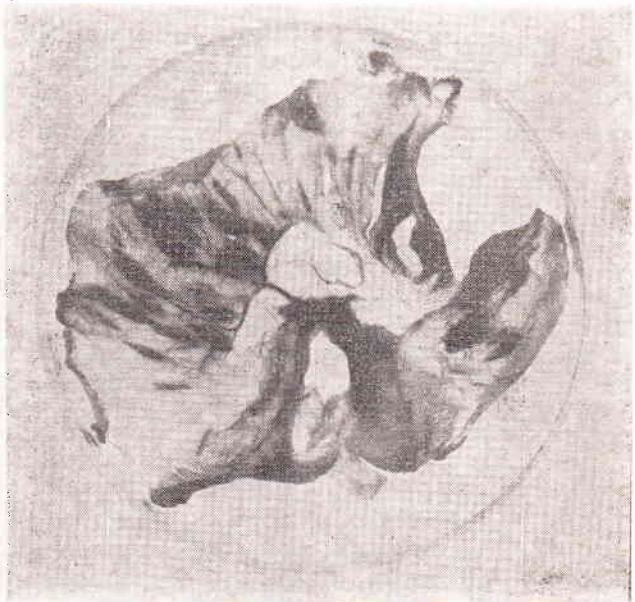
Rok	Choroby zakaźne					Choroby niezakaźne
	Salmonelozy	Zak. zap. wątroby	Kolibakterioza	Ropowica	Inne zakaźne	
1957	74	39	13	12	5	198
1958	152	142	60	34	43	440

W tab. 1 przedstawiono wyniki badań z 1957 i 1958 r. W latach tych przebadano ogółem 1.209 padłych lisów, z czego choroby zakaźne stwierdzono w 769 przypadkach to jest 63,6%.

Najczęściej stwierdzaną chorobą, jak wynika z zestawienia, jest salmoneloza (w 1957 r. 74 przypadki) a następnie zakaźne zapalenie wątroby (39 przypadków). Z tych 39 przypadków rozpoznanie kliniczne i sekcyjne w 13 przypadkach potwierdzone było badaniem serologicznym, w kilku także wirusologicznym.

W 1958 r. ilość badań rozpoznawczych znacznie wzrosła i proporcjonalnie wzrosła ilość przypadków chorób zakaźnych — 428, z których 152 przypadki stanowią salmonelozy i 142 przypadki zakaźnego zapalenia wątroby. Jedynie w 9 przypadkach badanie sekcyjne i kliniczne zostało potwierdzone za pomocą reakcji wiązania dopełniacza, przy użyciu znanego antygeny lub znanej surowicy.

Krytycznie stwierdzić należy, że nie jest wykluczone iż niektóre przypadki rozpoznane jako zakaźne zapalenie wątroby, a nie potwierdzone badaniem serologicznym i wykazane w tej rubryce są niezaraźliwymi chorobami przewodu pokarmowego, względnie innymi schorzeniami, dającymi podobny obraz sekcyjny jak w chorobie Rubartha. Należy jednak również przyjąć, że niektóre przypadki zakaźnego zapalenia wątroby zostały zaliczone do innych chorób niezaraźliwych z braku wyraźnych zmian anatomo-patologicznych. Dotyczy to głównie tych zwłok,

Wybroczyny w mięśniu przeponowym

które otrzymano do badania bez bliższych danych klinicznych, dotyczących środowiska zwierzęcia.

Rozpoznanie przypadków zakaźnego zapalenia wątroby lisów opierano na podstawie stwierdzonych lub podanych w wywiadzie objawów klinicznych i ewentualnie epizootycznych, na badaniu anatomo-patologicznym, na negatywnym badaniu bakteriologicznym, oraz w niektórych przypadkach na badaniu serologicznym i wirusologicznym, wykonwanym w Instytucie Medycyny Morskiej przez Kaweckiego i Taylora.

Padania lisów na zakaźne zapalenie wątroby obserwowano najczęściej w hodowlach, w których zaistniały warunki usposabiające i wzwalające chorobę, jak np. zmiana karmy lub jej składu, niedożywianie zwierząt z powodu chwilowego braku karmy na fermie, itp. Sprzyja również zachorowaniu u samców okres pokrywania oraz okres wykotów u samic jak również u młodych zwierząt okres odsadzania od matek, w końcu osłabienie organizmu przez transporty. Zakaźne zapalenie wątroby stwierdzono również jako powikłanie innych chorób zakaźnych jak salmoneloza lub leptospiroza.

Rozpoznanie kliniczne zakaźnego zapalenia wątroby natrafia niekiedy na poważne trudności, ponieważ objawy w postaci podniecenia, zwiększenia pobudliwości nerwowej, niezborności ruchów, drgawek klonicznych lub utraty przytomności mogą nasuwać podejrzenie innych chorób, jak robaczyca, zatrucia lub intoksykacje.

Podobne objawy kliniczne o charakterze nerwowym występują także przy chorobach zakaźnych, jak leptospiroza, nosówka, salmoneloza i inne. Często jednak obserwowano nagłe padania zwierząt, które w przeddzień nie wykazywały żadnych objawów chorobowych. Sekcyjnie u zwierząt padłych na zakaźne zapalenie wątroby stwierdza się zmiany posocznicowe, któ-

rych jednak w przypadkach bardzo ostrego przebiegu może być brak. Najczęściej pod błonami surowiczymi i w błonach śluzowych występują wybroczyny lub większe wylewy krwawe. Błona śluzowa żołądka i jelit cienkich (głównie dwunastnicy) jest przekrwiona. Wybroczyny stwierdzono również w błonie śluzowej pęcherza moczowego. U młodych sztuk stwierdzono wybroczyny i wylewy krwawe pod torebkę grasicy. W mięśniach powłok brzusznych występują często okołonaczyniowe wylewy krwi. Charakterystyczne wylewy obserwowano w mięśniu przeponowym (zał. fotografia). Wątroba i nerki są przekrwione i nieco obrzękłe, pod torebką nerek i w warstwie korowej występują często wybroczyny.

We wszystkich przypadkach podejrzenia o zakaźne zapalenie wątroby wykonywano badania bakteriologiczne narządów wewnętrznych oraz w kilku przypadkach próby biologiczne, w celu wykluczenia obecności bakterii chorobotwórczych. W przypadkach stwierdzenia bakteriologicznej choroby zakaźnej nie wykonywano badań wykluczających zakaźne zapalenie wątroby. Ze świeżych zwłok padłych lisów w kilku przypadkach wyhodowano wirusa zakaźnego zapalenia wątroby.

W ciągu 1958 r. przebadano 868 zwłok lisów i w 142 przypadkach stwierdzono zakaźne zapalenie wątroby. Materiał pochodził z 18 miejscowości woj. gdańskiego od 79 hodowców. 116 przypadków pochodziło z terenu trójmiasta. Pozostałe przypadki nadstawiane do badania pochodziły z 8 powiatów woj. gdańskiego. Jako drugą część pracy wykonano badania serologiczne krwi lisów i kilku psów — stróży przeważnie z ferm, w których podejrzewano lub stwierdzono zakaźne zapalenie wątroby. Krew pobrano od 796 lisów stanowiących własność 27 hodowców z woj. gdańskiego. Z tych 796 prób krwi 159 (w tym także surowica psa) surowic dało zahamowanie hemolizy w reakcji wiązania dopełniacza z antygenem zakaźnego zapalenia wątroby, pozostałe 637 surowic reagowało ujemnie.

Wyniki wykonanych wyrwkowych badań tak serologicznych jak i badań padłych lisów pochodzących z całego terenu woj. gdańskiego świadczą, że omawiana choroba rozprzestrzeniła się znacznie w hodowlach i powoduje stale straty w pogłowie lisów.

Wyniki badania serologicznego wskazują, że około 18% lisów w hodowlach jest zakażonych. Przy tak znacznym rozprzestrzenieniu wirusa istnieje możliwość wystąpienia zakaźnego zapalenia wątroby w formie epizootii, mogącej spowodować duże straty.

Piśmiennictwo

- 1) Chwojnowski A.: Przyczynki do najczęstszych chorób u lisów srebrzystych. Medycyna Weterynaryjna nr 9 1947 r.
- 2) Kawecki Zb.: Badania nad etiologią występującego w Polsce epizootycznego zapalenia mózgu lisów srebrzystych. Medycyna Weterynaryjna nr 11, 1951 r.
- 3) Lewaditi C.: En sujet de l'encephalomyelite epizootique du Renard (streszczenie) Tier. Rundsch. 1930, str. 248.
- 4) Lubaszenko: Choroby Zwierząt Futerkowych 1955 r.
- 5) Schoop G.: Ansteckende Geschirrenzundung beim Fuchs. Deutsch. Tier. Wschr. 1936, str. 101.
- 6) Stryszak A.: Medycyna Weterynaryjna Nr 3, 1950 r.

Adres autora: dr Adam Czarnowski, Gdańsk-Oliwa, ul. Kaprow 10.

ЧАРНОВСКИ А.

ИНФЕКЦИОННЫЙ ГЕПАТИТ У ЛИСИЦ ВЫРАЩИВАЕМЫХ В ГДАНСКОМ ВОЕВОДСТВЕ

Содержание

В 1957 и 1958 г. проведено 1209 вскрытий лисиц пахших на звероводческих фермах гданского воеводства, при чём в 226 (18,7%) случаях установлено инфекционный гепатит.

Диагноз был поставлен на основании: отрицательного результата бактериологического исследования, установленных анатомопатологических изменений, в некоторых случаях вирусологического исследования, клинических симптомов и эпизоотического расследования.

В другой части работы представлены результаты серологических исследований крови лисиц из 27 ферм. Из 796 проб крови 159 сывороток (19,9%) в реакции связывания комплемента с антигеном инфекционного гепатита дало положительный результат.

CZARNOWSKI A.

INFECTIOUS HEPATITIS IN BREEDING FOXES ON THE TERRAIN OF THE GDAŃSK DISTRICT

Summary

Potmortem examinations were conducted in 1957 and 1959 on 1209 carcasses of foxes from the Gdańsk district. Infectious hepatitis was diagnosed in 226 cases (18,7%). The diagnosis was based on the negative result of bacteriological examinations, on anatomopathological lesions and in some cases on virusological examinations as well as on clinical manifestations and on epizootic studies.

The second part of the paper deals with results of serological examinations of breeding foxes from 27 breeding centres. In the total number of 796 collected samples of blood, 159 sera (19,9%) gave positive results with the antigen of infectious hepatitis in the complement fixation test.